

I

„Indremisjonen på skilleveien.“

Vi citerte og kommenterte forleden dag en artikkel av presten Sverre Riisøen om »indremisjonen på skilleveien«. Presten har anmodet oss om å ta inn artikkelen i sin helhet. Vi imøtekommer dette ønske under henvisning til vår tidligere kommentar.

Det store indremisjonsmøte i Oslo i forrige uke forløp som kjent ikke helt glatt. Vi sikter til det beklagelige sammenstøt mellom sogneprestene Wisløff og Frøyland. De fleste aviser gjorde et stort nummer av den affæren. De agerende i den har visstnok også hatt fornemmelsen av at de forløp sig. Det kommuniké som på Wisløffs initiativ er sendt ut tyder iallfall på det. Det heter her at »saken ikke bør få unødige dimensjoner«. Det er et fromt ønske, men sogneprest Wisløff har ingen rett til å forlange at vi skal respektere det. Saken er nemlig av »unødige dimensjoner«. Det eneste som kan hindre en gjenntagelse ved første og beste leilighet er ikke å dekke over de motsetninger innen norsk kristenliv som her

på en særlig drastisk måte synte sig. Men å rykke op, komme ondt til livs i dets rot. Vi må bli klar over vår skyld, ikke andres.

Det kristelige dagblad »Dagen« gjør prisverdige anstrengelser i den retning i en redaksjonsartikkel forleden. Artikkelen konkluderer med at både Indremisjonen og Oxford »trenger en hveps«. Formaningen er velmenende, men det tør være tvilsomt hvorvidt Indremisjonen tar den inn over sig. »Dagen« peker anetsteds på at i denne saken har »Tidens Tegn« og »Arbeiderbladet« omsider funnet hinannen. Det kan selvsagt innby til visse betraktninger over det triste tema at felles antipati overfor en motstander har en egen evne til å slå bro over motsetningene, og skape et effektivt negativt fellesskap. Men alt dette er i virkeligheten utenomsnakk. Det er »andres synder«. Og vi kommer ikke fra at de hadske angrep i de sistnevnte aviser på Wisløff og Hallesby tross alt har noget forsonende ved sig. De syner at kristne menneskers liv og vandel ikke er »verden« likegyldig. Vi skal være glad for vaktholdet, selv når det er negativt. Hån er adskillig bedre

enn likesæle. Spotten langt å foretrekke fremfor tausheten.

Pointet i denne sak er for øvrig ikke å finne i det tilfeldige »sammenstøt« mellom herrene Wisløff og Frøyland, henholdsvis generalsekretærer for Landsindremisjonens og Oslo Indremisjon. Det springende punkt er den »leder« som Oslo Indremisjons blad bragte i høve av det store stevne. Det heter her bl. a. at det internordiske indremisjonsstevne oprindelg var berammet ifjor. Det blev avlyst av frykt for Oxfordrørslen. Denne opplysning er senere ikke blitt dementert. Tvertimot. Wisløff har med rosverdigg åpenhet bekreftet den. Det er det fatale. Det meningsløst forferdelige. — Her ligger »saken unødige dimensjon«!

Altså: En rørsle som Indremisjonen, hvis opgave det er å sette det lege folk i aktivitet, og i hvis vesen det ligger gjennom forkynning og sjelesorg å legge tilrette de psykologiske muligheter for gjen-nemgripende vekkelser i vårt folk, ser i den tilsvarende universelle, internasjonale vekkelsesrørsle — Oxfordbevegelsen — en avgjort motstander som det gjelder lengst mulig å holde fra livet. Den skal ikke engang levnes en fair chance på like vilkår å få vise hvad den er og duer til. Slikt er åndelig mindreverdighet. Eller for å si det like ut: Det er en himmelropende feighet. Det er hjerteskjærende synd. Andsdiktatur i groveste form.

*

II

Indremisjonen på skilleveien

Det heter at den ene synd drar den annen etter sig. Således også her. For dem som har fulgt en smule med i nyere norsk kirkeliv kommer ikke denne hendelsen uventet. Den er bare en særlig drastisk konsekvens av den ulykksalige utvikling norsk kirkepolitikk tok siden den såkalte »liberale teologi« holdt sitt inntog ved universitet. At den måtte kalle de eldre teologer under våben er forståelig nok. Men hvad som ikke kan forsvares er at det norske legfolk blev kalt under fanene for å ta del i en kamp hvis innhold det ikke hadde forutsetninger for å forstå, enn si dømme uhildet i. Derfor blev striden så bitter, og derfor fikk mistenksomhetens giftplante slike rikelige vekstvilkår i vårt kristenfolk. Det gjaldt på død og liv om å ta parti, å bygge barrikader, å holde liv i den teologiske krangel. Det er den yngre generasjon av kristne som får lide for denne storstilte humbugkampanje. Og særlig vi universitetsprester. Vi merker det på så mange måter. I den ensidige favorisering av »menighetsfakultister« våre menighetsråd gjør sig skyldig i. Det spiller forsåvidt en underordnet rolle. Verre er det å stå overfor en iskall reserverthet fra de hold i våre menigheter vi skulde vente støtte og hjelp. Det fryser inne i oss de mange og varme muligheter som ellers kunde komme til utfoldelse. Det er nu engang så: Et betinget kristent fellesskap er intet fellesskap. Minst av alt når betingelsene er

knyttet ikke til troslivet, men til tankelivet. Og hvor fristende er det ikke å gi etter for akkordens ånd i slike høve! Å gli inn i kirkelig balansepolitikk. Å stifte fred, ikke for å ville den, men ha den, nyte den. Hvor mange prester er det ikke som med den beste vilje til å være prest for alle er kommet til våre menigheter! Og så tvunget av den sataniske partiånd er blitt stillet overfor valget: Å være »den lille flokks marx« eller bli »den alene«. Alene! Med byrdene og ansvaret! Den som forstår hvad det vil si, dømmer ikke, han tilgir!

Men hvad som ikke hverken kan eller skal tilgis, det er at Indremisjonen med Hallesby og Wisløff i spissen har villet denne tilstand! Har organisert den, og ledet den. Men her viser det sig som så ofte ellers at man ikke ustraffet krenker så mange forutsetninger. Indremisjonen vilde engang være kirken i aktivitet. Under Hallesbys formynderskap er den blitt en kirke i kirken. Hallesby er blitt Indremisjonens religiøse samvittighet. Dette er ingen dom, det er en kjensgjerning. Dommen ligger i konsekvensene. Formynderskapet er blitt mest skjebnesvangert for Indremisjonen selv. Den er faktisk blitt en like fast tømret autoritær institusjon som den katolske kirke den så kraftig tar avstand fra. Den norske legmannsrørsle, hvis bærende prinsipp fra starten av var kampen mot menneskedyrkelse for samvittighetsfriheten er havnet i sin polare

motsetning. Så bitende ironisk kan altså livets tale være.

*

Hensikten med denne artikkelen er ikke å komme Indremisjonen til livs. Heller ikke å bidra til at Hallesby sjaltes ut av dens arbeide. Det vil ikke skje, og det bør ikke skje. Hensikten er om mulig å få Indremisjonen til å besinne sig på sin egenart. La mig forme det slik: Indremisjonen må og skal være den arbeidende kirke. Men den må opgi dogmet om å være sig selv nok. Det er ingen luksus å være kristen i våre dager. Vi trenger hverandre. Vi trenger hverandre i den grad at viljen til å finne hverandre tvers over alle psykologiske, kulturelle og for den slags skyld, også konfesjonelle særeiendommeligheter, er avgjørende for kristendommens fremtid i vårt folk. Denne vilje må ytre sig i en energisk fastholden ved prinsippet om ikke å nekte nogen kristennavn og kristensamfundet — som vil bære det og eie det. I praksis vil det si å gjøre alvor av den kristne livskunsten å møte menneskene våbenløse. — Uforsonligheten overfor anderledes tenkende må vekk. Sympati eller antipati må ikke lenger være bestemmende kjensler for vårt handlingsliv. Alt dette tilhører den hedenske årsaks- og virkningsverden. En konsekvent villet og levet solidaritet av universell karakter må tre i stedet. Det gir sig ikke bare som et selvfølgelig krav til oss ut fra Kristi ordre om å elske grenseløst. Det ligger som

II

Indremisjonen på skillveien

den primære fordring i alt bevisst sjelsliv. Tillit er forutsetningen for sjelelig kontakt. Og vil vi møte tillit, må vi først gi tillit. Og det ut over alle menneskelige beregninger og mål. Det er ialfall min erfaring at i en ubegrenset tillit har vi vårt beste redskap i den kristne misjonstjeneste. Det skaper syndserkjennelsens mulighet. Dette er selvsagt en farlig lære. Den er dårskap i verdens øine. Men den er ikke desto mindre praktisk kristendom. Det er min hellige overbevisning at jo dypere inn et menneske lever sig i gudsrikets verden jo enklere blir livet. Jo mindre reservert og »forsiktig« blir livsførslen. Gjerdene kring selvskhetens liv faller. Falter for kjærlighetens tyngdelov.

*

Hallesby har gjort en veldig innsats i vår kirke. Med usvikelig troskap har han vernet om »den rene læren«. Motivene i hans kamp mot den liberale teologi har sikkert vært både rene og uselviske. Men motiver står nu engang i organisk relasjon til de konsekvenser de fører med sig. Og man får bære ansvaret for begge dele. Ved å fordre ubetinget tilslutning til sin teologi og sitt syn på det kristne samfund har Hallesby skapt den skjebnesvangre misforståelse i vårt legfolk at der gis en utfillbarlig teologi og en ufeilbarlig kirkeordning. Jeg sier ikke at Hallesby mener dette. Jeg presiserer atter en gang at det ligger i konsekvensene av hele hans teologiske og kirkepolitiske system, conse-

kvenser Hallesby ikke har maktet å demme op for. Det er Indremisjonen selv som her i første rekke er rammet. Den tok til som en vekelsesrørsle med front mot rasjonalismen. Idag står den faktisk slik at den fordrer enighet som basis for enhet. Med andre ord: Den står i fare for å intellektualisere kristendommen. Å gjøre den til en livsanskuelse som skygger for det vesentligste: At den tar til som livshjelp. Da er veien ikke lang til dogmatisk snobberi og fariseisk eksklusivitet. Og stort lenger bort kan man vel ikke komme fra Ham som ikke priste de mette sæle men de som hungret og tørstet etter rettferd.

*

I andres synder søker ofte vi mennesker dekning for våre egne. For mange vil sikkert den lille episode på indremisjonsmøtet være et kjærkommet høve til å resonnerer som så: Gudskjelov at jeg ikke er som disse mennesker! Slikt er rendyrket fariseisme, og syner bare at man aldri har stått overfor et virkelig personlig valg for eller i mot Kristus. Kristen blir jeg ikke før jeg er blitt helt alene med Kristus. Så bundet til ham at alle tanker om det mulige i å følge ham, og alle overveielser kring hvor mange som vil følge ham, helt overskygges av hjertets krav om å følge ham ubetinget og på tross av alle. Vi går ikke alle på samme viset inn i den Kristus-kampen. Snarere kan det vel sies at veiene til Kristus er like mange som de mennesker som har

funnet ham. »Vei har du alle steder, på virke ingen trang«. Men veien i hans tjeneste fører alltid i samme retning: Ut til menneskene, ikke for å møte dem pansret, men for å bære deres ulykke, deres nød og skam. Skal vi kunne lykkes i den opgaven må vi først la alle tanker på beregning og taktikk fare. Og alene ledes av den kjærlighet som var så langt hinsides alle menneskelige garantier for suksess at den gav sig selv for verdens liv i en offervilje selv ikke døden kunde bringe til ophør. Slik er den kjærlighet som evig ny og frelsende rekker oss sine signende hender i Golgata kors.

Streng kunde han nok være, han som var og er denne kjærlighet. Ubønhørlig streng. Men la oss ikke glemme at denne strenghet alltid rammet den som mente sig så fortrolig med Guds vilje, at de hadde mistet evnen til å se at nogen uoverensstemmelse mellom mester og lærling overhodet kunde bli mulig på dette punkt. Og han tilbød oss ikke annen sikkerhet eller lønn, eller autoritet enn den bestandig å ta imot kjærlighetens gave og utfordring som skaper virkelig ydmyghet, men også virkelig sjelelig storhet.

Sverre Riisøen.

Thv. Christensen
PARFYMERI & FARVEHANDEL
Kronstad. Telefon 98865.